

YMPÄRISTÖTIETOISUUS

Strateginen tavoite 1: Ympäristötietoa tuotetaan ja välitetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti. Ympäristötieto on kokonaisvaltaista ja saavuttaa kaikki pirkanmaalaiset.

Erilaisten tiedon tarvisijoiden on helppoa löytää ympäristöä koskevaa, ymmärrettävää tietoa. Tiedon välitys on vuorovaikutteista ja vastaa ajan haasteisiin. Ympäristöasiat ja niihin vaikuttaminen ovat keskeisiä puheenaiheita yhteiskunnassa. Pirkanmaalaiset tuntevat maakunnan luonnon ja rakennetun ympäristön arvot.

Ympäristöön liittyvää tietoa ja toimintamahdollisuuksia levitetään aktiivisesti ihmisiltä, yhteisöiltä ja yrityksiltä toisille ja samalla opitaan muilta uutta. Ympäristötiedon jakamisessa ja ympäristömyönteisten asenteiden ylläpitämisessä lasten ja nuorten parissa koti ja koulu toimivat yhdessä ja yhteistyössä järjestöjen sekä yritysten kanssa.

Ympäristökasvatus on integroitu entistä vahvemmas osaksi perusopetusta ja varhaiskasvatusta. Ympäristökasvatus on sisällöllisesti ja toteutustavoiltaan monipuolista ja noudattaa elinikäisen oppimisen tavoitetta.

Toimenpide 4. Luodaan pirkanmaalaisille koululaisille ja päiväkotilaisille mahdollisuuksia tutustua oman kuntansa sekä maakunnan luonto- ja kulttuuriympäristökohteisiin.

- Hyödynnetään oppimisessa tehokkaammin monimuotoisia luonto- ja kulttuuriympäristökohteita kuten kansallispuistoja, kuntien lähiluontokohteita, museoita sekä luonto- ja ympäristökeskuksia.
- Hyödynnetään aktiivisesti maakunnan luonto- ja ympäristökoulujen tarjoamat mahdollisuudet ja palvelut ympäristökasvatuksessa, kenttäpäivät uusissa oppimisympäristöissä ja tuki tavanomaiseen kouluopetukseen.
- Käytetään ja kehitetään erilaisissa hankkeissa luotuja välineitä ja virtuaalisia oppimisympäristöjä (esim. Polku mansikkapaikoille -hankkeen perinnemaisemat ja www.virtuaalikoulu.org/pirkanmaa).
- Houkutellaan ”yrityskummeja” mukaan sponsoroimaan toimintaa (mm. kuljetukset kohteisiin).

Raportoinnin yhdyshenkilöt: Tom Frisk, ELY-keskus, ja Anniina Heinikangas, Pirkanmaan liitto

Vuoden 2011 tilanne:

Pirkanmaalla on Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistot ja Itä-Pirkanmaata lähellä Keski-Suomen puolella on Isojärven kansallispuisto. Kunnissa on paljon lähiluontokohteita. Tärkeimmät museot ovat Tampereen luonnontieteellinen museo, jonka nykyinen perusnäyttely avattiin 9.12.2010. Pirkanmaan maakuntamuseo tarjoaa mahdollisuuksia erityisesti kulttuuriympäristökasvatukseen. Ympäristökeskus Moreenia on tärkeä kohde ympäristökasvatuksen kannalta. Kansallispuistoja, muita luontokohteita ja museoita käytetään paljon opetuksessa, mutta ei ole systemaattista tietoa siitä, miten kattavasti. Ongelmana saattaa olla myös kuljetuksiin liittyvien määrärahojen puute.

Pirkanmaalla toimivat seuraavat luonto- ja ympäristökoulut (LYKE-verkoston jäsenet).

- Tampereen luontokoulu Korento - pääkohderyhmä eskarit, 4. lk ja 7. lk, asiakaskäyntejä n. 5500 vuodessa
- Ekokumppanit Oy - tekee kouluvieriluja 3. ja 7. luokille (LYKE-verkostoon vuonna 2012)
- Ympäristökoulu Kuukkeli, Marttisen nuorisokeskus (Virrat) - joitakin säännöllisiä ryhmiä Virtain kaupungille, toimii myös leirikoulujen ohjelmapistossa yhtenä valintavaihtoehtona, yhteensä 255 ryhmää vuonna 2010, jossa mukana myös muuta kuin ympäristökasvatusta.
- Luontokoulu Tikankontti Orivedellä - aloitti toimintansa talvella 2011-12, saanut sovittua joitakin ryhmiä, myös yhteistyötä Marttisen kanssa.
- Ruoveden luontokoulu - aloitti toimintansa vuonna 2011, yhteistyötä Marttisen kanssa.
- Seitsemisen luontokeskus - myös pirkanmaalaisia päiväkotij- ja kouluryhmiä (LYKE-verkostoon 2012)

Lisäksi eräät koulut Pirkanmaalla ovat profiloituneet ympäristökouluiksi. Tällaisesta hyvä esimerkki on Hämeenkyrössä sijaitseva Mahnalan koulu, joka on myös Pirkanmaan ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmän (PYY) nimeämä kehittämisskeskus.

Vihreä lippu –ohjelmassa Pirkanmaalla on 18 koulua ja 10 päiväkotia.

Vuoden 2012 tiedot:

Tampereen luonnontieteellisen museon tarjontaan kouluikäisille ja nuoremmille kuuluivat perusnäyttelyn (Pirkanmaan luonnon monimuotoisuus) lisäksi näyttelyyn liittyvät opetuspaketit, opastukset ja luontoretket. Kesällä 2012 aloitettiin luonnontutkimusleirit 7-11 -vuotiaille lapsille yhdessä Luontoliiton, Moreenian ja Luontokoulu Korennon kanssa. Luontoteemaisina vaihtuvina näyttelyinä esillä olivat Vuoden luontokuvat ja linnuista kertova ”Lennossa”. Luonnontieteellisen museon yleisöpalvelussa määritetään maksutta yleisön eliönäytteitä ja neuvotaan luontokysymyksissä. Uutena toimintona aloitettiin Luontotohtori-kysymyspalstan pito yhdessä Aamulehden (Moro-liite) kanssa. Näiden toimintojen yhteisenä tavoitteena on luontotiedon parantaminen ja sen saatavuuden helpottaminen.

Moreeniassa ei enää toistaiseksi ole yleisönäyttelyä. Moreenia on tuottanut valistusvideoita, joista ”Tekotallaaja”-videot ovat katsottavissa YouTubessa. ”Ellan eväät” –videot (7 kpl) ovat valmisteilla.

”Kadonnan ekotiedon metsästäjät” –peli on valmistunut.

Ympäristökasvatukseen liittyvään Ekopaku-hankkeeseen, joka on Lahden, Jyväskylän ja Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton yhteisprojekti, myönsi Opetushallitus 100 000 euroa. Ekopaku kulkee kouluilla opettajien tukena kestävän elämäntavan, ympäristö- ja luonnontiedon sekä muiden oppiaineiden ulkona opettamisessa. Tavoitteena on luoda malli ulkona tapahtuvaa opetusta tukevan pakettiauton varustamiseksi sekä opetussisällöillä että työtavoilla ja -välineillä. Hankkeessa suunnitellaan ja toteutetaan ulkona tapahtuvaan opetuksen soveltuvia opetuskokonaisuuksia. Näin edistetään koulurakennuksen ulkopuolella tapahtuvaa elämyksellistä ja kokemuksellista sekä tutkivaa oppimista. Tavoitteena on myös hyödyntää uutta teknologiaa ulkona tapahtuvassa opetuksessa. Ekopaku on suunnitteilla myös Pirkanmaalle.

Tampereen Vuoreksen koulu on suunniteltu kestävän elämäntavan mallikouluksi. Koulu aloittaa toimintansa syksyllä 2013 (koulut.tampere.fi/vuores/keke).

Vihreä lippu -ohjelmassa Pirkanmaalla on 20 koulua ja 8 päiväkotia.

Vuoden 2013 tiedot:

Alkuvuodesta 2014 Pirkanmaan ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmä (PYY) toteutti kartoituksen Pirkanmaan ympäristöohjelman Ympäristötietoisuus-osion kouluja koskettavista toimenpiteistä. Kyselyssä kartoitettiin muun muassa Pirkanmaan ala- ja yläkoulujen kestävän kehityksen suunnitelman käyttöönottoa. Sähköinen kyselylomake lähetettiin kaikille ala- ja yläkoulujen rehtoreille. Vastauksia saatiin 35 kpl. Vastaaajien sijaintikunnat olivat: Valkeakoski (1), Orivesi (1), Sastamala (6), Lempäälä (1), Tampere (12), Kangasala (3), Nokia (2), Ylöjärvi (3), Akaa (1), Pirkkala (1), Virrat (1), Mänttä-Vilppula (1) ja Hämeenkyrö (2). Kyselylomake on näkyvillä <https://palvelut2.tampere.fi/e3/lomakkeet/7836/lomake.html>

Tiivistäviä tuloksia kyselystä:

- Minkälaisia mahdollisuuksia oppilaille on tarjottu ja kenen toimesta? / Minkälaiset asiat koululla ovat vaikeuttaneet tutustumista luonto- ja kulttuuriympäristökohteisiin?

29 / 35 kouluista sanoo oppilailla olleen tarjottu mahdollisuuksia tutustua oman kunnan ja maakunnan luonto- ja kulttuuriympäristökohteisiin. Tutustumisen kohteiksi mainitaan lähialueiden liikunta- ja virkistyskohteet, lähiluontokohteet ja oman alueen kulttuurikohteet. Toteuttajina toimii pääosin opettajakunta, ja myös vanhempainyhdistys on ollut rahoittamassa matkoja. Tutustumismatkoja vaikeuttaa ensisijaisesti rahanpuute. Kuljetusten järjestäminen ja ajanpuute sekä resurssien ja tiedon puute mainitaan myös vaikeuttavina tekijöinä.

- Miten ympäristökasvatus näkyy koulunne arjessa?

Ympäristökasvatus koetaan näkyvän koulun arjessa jätteiden lajittelussa, kierrättämisessä ja energian säästämisessä monilla eri arjen käytännön toimin toteutettuna. Lähiympäristön ja oman luokan siisteyskasvatus mainitaan, samoin luonnon merkitys arjessa sekä keskustelu ja asennekasvatus.

LYKE-verkoston liittyi aikaisempien vuosien raporteissa mainittujen lisäksi Sarin niittypalvelut, joka toimii Tampereella ja lähikunnissa. Myös Mahnalan ympäristökoulu liittyi verkostoon. Kaikille Pirkanmaan kouluille lähetettiin esite http://www.luontokoulut.fi/download/tietoa/pdf/Pirkanmaa_tukea_ymparistokasvatukseen) Pirkanmaan LYKE-

toimijoista keväällä 2013. Esitteen painatuksen kustansivat LYKE-tahot, ja koordinoinnin hoiti Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto. Kaikki koulut saivat myös Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton LYKE-lehden, jossa kerrotaan ympäristökasvatuksesta koulussa ja tuensaantimahdollisuuksista (<http://www.luontokoulut.fi/kasvattajille/lyke-lehti/>).

Ekokumppanit on mukana Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton MAPPA-materiaalipankkihankkeessa, jossa kehitetään valtakunnallinen ympäristökasvatustiedon pankki. Hanke alkoi toukokuussa 2013, ensimmäinen vaihe päättyi ja toinen vaihe käynnistyi 2014 toukokuussa, ja jatkuu kevääseen 2015.

Tieto syyskuulta 2013: mukana Vihreässä lipussa on Pirkanmaalla 19 koulua, 3 päiväkoti-koulukiinteistöä, 12 päiväkotiä ja yksi kuvataidekoulu, eli aika monta uutta edelliseen vuoteen verrattuna.